

Memo

memonummer	170303-030	
datum	2-3-2017	
aan	M. Jansen	E-Connection
van	R.J. Buijs	Buijs Eco Consult B.V.
Project	Optimalisatie windenergie OSK	
projectnr.	170303	
betreft	Quickscan Natuurwaarden Werkeiland Roggenplaat-West	

1. Inleiding

E-Connection heeft Buijs Eco Consult gevraagd een quickscan uit te voeren naar de natuurwaarden op Werkeiland Roggenplaat West om windenergie mogelijk te kunnen maken. Daarbij zijn twee mogelijke opstellingsvarianten bekeken (zie figuur 1 en 2). Per soortgroep worden de resultaten in deze beknopte memo besproken.

Figuur 1. Variant 'Poorten': 2x vergelijkbare turbines als bestaande windpark op RP-Oost (Enercon E82 op 78m¹ ashoogte).

Figuur 2. Variant 'Landmark': 1 turbine 120-140 m¹ diameter op 100-140 m¹ ashoogte (minimale tiplaatte 40 m¹), bijv. Enercon EP4.

2. Vogels

Een toelichting op de beschermingscategorieën waarnaar verwezen wordt, is opgenomen in bijlage 1 onder het onderdeel Vogelrichtlijnsoorten.

2.1 Broedvogels (nest jaarrond beschermd, volgens beschermingscategorie 1 t/m 4)

Van een aantal soorten worden de nesten jaarrond beschermd. Dit zijn over het algemeen soorten die jaar op jaar hetzelfde nest gebruiken, soorten die niet in staat zijn om zelf een nest te bouwen of soorten die jaarrond gebruik maken van de nestplaats.

Op het westelijk deel van het Werkeiland Roggenplaat komen geen soorten uit deze categorie tot broeden.

2.2 Broedvogels (nest in bepaalde gevallen jaarrond beschermd, volgens beschermingscategorie 5)

In het struweel in het centrale deel van Roggenplaat-west komen Ekster en Pimpelmees als broedvogel voor. Het is niet waarschijnlijk dat door werkzaamheden de broedplaatsen van deze soorten in gevaar komen. In de omgeving (duinen schouwen en werkeiland Neeltje Jans) is voldoende alternatief habitat beschikbaar. Bovendien gaat het struweel bij de variant 'Poorten' niet verloren

2.3 Broedvogels (nest niet jaarrond beschermd, bescherming alleen gedurende broedseizoen)

Op het westelijk deel van werkeiland Roggenplaat bevindt zich een kleine gemengde kolonie Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen. De aantallen broedvogels in deze kolonie zijn de laatste jaren afgenomen. In 2005 werden hier nog 37 paar Kleine Mantelmeeuwen en 20 paar Zilvermeeuwen geteld, in 2016 nog slechts 15 paar Zilvermeeuwen (bron: RWS Centrale

Informatievoorziening). Behalve de meeuwen broeden nog enkele soorten uit de Rode Lijst in het gebied: Scholekster (9 paar in 2016) en Bontbekplevier (1 paar). Andere broedvogels van Roggenplaat-west zijn Grauwe Gans, Nijlgans, Houtduif, Wilde Eend, Merel, Fitis, Winterkoning, Grasmus en Kneu. Aanbeveling is om de broedvogels ook voor 2017 in kaart te brengen.

2.4 Vogeltrek

De jaarlijkse migratie van en naar warmere overwinteringsgebieden vindt in Nederland over het gehele land plaats maar concentreert zich in het najaar vooral in de kuststrook van Zuid-Holland en Zeeland. In het voorjaar is de trek diffuser en minder zichtbaar met slechts enkele concentraties waar grote aantallen worden opgemerkt (kuststrook Zeeuws Vlaanderen, Noord-Groningen en Flevoland). Vanaf de duinen bij Westenschouwen (1500 meter ten noorden van het werkeiland Roggenplaat) wordt jaarlijks door vogelliefhebbers systematisch de zichtbare najaarstrek gevolgd. In 2016 werden tussen 15 september en 15 november gedurende 68 uur ruim 161.000 overvliegende vogels geregistreerd, gemiddeld 2360 exemplaren/uur (www.trektellen.nl). Tot nu toe zijn er geen aanwijzingen dat op het werkeiland Roggenplaat op grote schaal trekvogels door windturbines geraakt werden of zullen worden. Meer inzicht in het verloop van de belangrijkste trekroutes in het plangebied is wenselijk (door gerichte tellingen in nazomer).

2.5 Slaapplaatsen

Voor zover bekend bevinden er zich geen grote slaapplaatsen van vogels in het gebied. Net ten zuiden van het werkeiland Roggenplaat wordt in het stroomgeul 'De Schaar' door Kuifaalscholvers op de onderste delen van de pijlers geslapen. Deze vogels vliegen niet over het werkeiland heen. In de duinen van Neeltje Jans bevindt zich in het najaar een grote slaapplaats van tienduizenden Spreeuwen. Overdag verblijven deze vogels op Noord-Beveland en Schouwen-Duiveland. Het is onbekend in welke mate deze vogels in deze periode over het plangebied vliegen. Enkele gerichte tellingen moeten hierover inzicht verschaffen.

2.6 Hoogwatervluchtplaatsen

Buitendijks foeragerende steltlopersoorten zoeken tijdens hoogwater vaste plaatsen op om te overtijen, in de meeste gevallen op korte afstand van de voedselgebieden. Deze zogenaamde hoogwatervluchtplaatsen of hvp's bevinden zich meestal op zeedijken en achterliggend landbouwgebied.

Alle watervogels op het werkeiland Roggenplaat worden maandelijks geteld in het kader van het Biologisch Monitoringprogramma van de zoute Rijkswateren, uitgevoerd door de Centrale Informatievoorziening (Rijkswaterstaat). In het plangebied overtijen voor zover bekend geen grote aantallen watervogels tijdens hoogwater.

3. Zoogdieren

3.1 Zeehonden

De Natura2000-gebieden Voordelta en Oosterschelde zijn van belang als rustplaats voor de Gewone en Grijsze Zeehond. De Grijsze Zeehond komt met name voor op de zandplaten ten westen van Schouwen. Voor de Gewone Zeehond is zowel de gehele Voordelta als de Oosterschelde van belang. In de omgeving van het plangebied zijn de zandplaten voor de kust van Schouwen van

belang, de zandplaten Roggenplaat en Neeltje Jansplaat en de vluchthaven ten westen van het Topshuis op Neeltje Jans.

Voor zeehonden wordt bij NB-wet vergunningverlening in Zeeland een verstoringsafstand gehanteerd van 1.200 meter. De rustplaats in de Vluchthaven op Neeltje Jans ligt het dichtste bij op een afstand van 2.000 meter van het plangebied. Gezien de grote afstand zullen de effecten van het windmolenpark gering zijn. De Middengeul (afstand 6.200 meter) en de Westgeul (4.200 meter) op de zandplaat Roggenplaat en de zuidkant van de Neeltje Jansplaat (3.500 meter) zijn plaatsen waar gedurende de laatste jaren jonge zeehonden zijn geboren (RWS Centrale Informatievoorziening). Vanwege de grote afstand is het niet waarschijnlijk dat heiwerkzaamheden in de zoogperiode (1 mei – 1 september) een verstorend effect zullen hebben.

3.2 Vleermuizen

Het gebruik van het plangebied door vleermuizen is beperkt door het ontbreken van foerageer-, kraam-, winter en paarverblijfplaatsen. Mogelijk trekt een deel van de ruige dwergvleermuizen in het najaar over de Roggenplaat. Of dit in het voorjaar het geval is, is niet helder. Aanbevolen wordt om volgens vleermuisprotocol het gebruik van het gebied door vleermuizen inzichtelijk te maken. Eventuele seizoensgebonden trek kan gemitigeerd worden door een standstill in te stellen, waarbij de turbines in de periode van grootschalige trek bij bepaalde windkracht en temperatuur in de avond/nacht worden stilgezet.

3.3 Overige zoogdieren

Aan overige zoogdieren komen bunzing en konijn voor en mogelijk algemeen voorkomende muizen. De impact op deze soorten is uiterst nihil en zijn goed te mitigeren.

4. Planten

Langs de gehele Zeeuwse kustlijn kan glad biggenkruid voorkomen, deze soort is per 01/01/2017 nationaal beschermd waarbij geen algemene provinciale vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling in Zeeland. Indien deze soort groeit op de kraanopstelplaatsen en/of transportroutes zal hiervoor een ontheffing moeten worden aangevraagd of dienen de werkzaamheden te worden uitgevoerd onder een goedgekeurde gedragscode Wet natuurbescherming. Dit voorjaar kan gecombineerd met broedvogelinventarisatie de aan- of afwezigheid van glad biggenkruid op de planlocatie worden vastgesteld.

5. Overige soortgroepen

Vanwege het ontbreken van geschikt biotoop worden geen effecten verwacht op andere soortgroepen (ongewervelden, amfibieën, reptielen en vissen).

6. Gebiedsbescherming

Werkeiland Roggenplaat valt buiten de begrenzing van het Natuur Netwerk Zeeland (NNN) en Natura 2000 (zie figuur 3 en 4). Er is geen sprake van oppervlakteverlies en/of versnippering.

Figuur 3. Begrenzing NNN

Figuur 4. Begrenzing Natura2000

7. Conclusie

Effecten op de natuurwaarden lijken op Werkeiland Roggenplaat-West nihil. Als effecten al optreden vanwege aanwezigheid van bepaalde soorten, dan zijn deze goed te mitigeren (bv. standstill bij gestuwde trek (ruige dwerg-)vleermuis) en bouwen buiten het broedseizoen (broedvogels).

Aanvullend onderzoek in 2017 zal daartoe meer inzicht geven in:

- de aanwezigheid van broedvogels;
- vliegbewegingen over de Roggenplaat (vlieghoogte en frequentie)
- wel/niet voorkomen van gestuwde trek;
- aanwezigheid vleermuizen;
- en het al dan niet voorkomen van de plant glad biggenkruid.

De verwachting is dat effecten van het plaatsen van windturbines bij beide opstelvarianten niet zullen leiden tot negatief significante effecten. En dat, onder meer vanwege de afstanden, deze effecten in combinatie met de uitbreiding van de windturbines op Werkeiland Neeltje Jans niet zullen leiden tot cumulatie. Er is bijvoorbeeld geen sprake van een lijnopstelling die voor een mogelijke barrièrewerking voor vogels zou kunnen zorgen.

Literatuur

Broekhuizen, M.S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren KNNV, Utrecht

Diepenbeek, A. van, 1999 Veldgids diersporen, KNNV Uitgeverij, Utrecht

Strompel, T. & Strijbosch H., 2006. Veldgids amfibieën en reptielen, KNNV Uitgeverij, Utrecht

Wynhoff, I., Swaay, van C., & Made van der J., Veldgids Vlinders, KNNV Uitgeverij, Utrecht

Websites: www.Ravon.nl

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

www.floron.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.trektellen.nl

Bronnen:

Centrale Informatievoorziening Rijkswaterstaat

Bijlage 1 Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. Per 01/01/2017 zijn beide onderdelen (en de Boswet) geïntegreerd in de Wet natuurbescherming (Wn).

Gebiedsbescherming

In de Natura 2000 gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijngebied (Voorheen Speciale beschermings Zones, Sbz's) opgenomen.

Globaal kan worden gesteld dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedsspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

Soortbescherming

De soortbescherming is per 01/01/2017 ook opgenomen in de Wet natuurbescherming. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000gebieden. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied. Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit deze kennis dienen plannen e projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

Onder de werking van de soortbescherming vallen circa 930 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren, vogels, amfibieën, en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt bovendien de algemene zorgplicht (art. 1.11). Volgens de Wet natuurbescherming mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden gedood, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden beschadigd of vernield. Habitatrichtlijnsoorten mogen tevens niet opzettelijk worden verstoord. Beschermde planten mogen niet opzettelijk van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (Wn) staan vernoemd in onderstaand kader.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming (Wn)

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Ministerie van Economische Zaken

De werkingssfeer van de Wet natuurbescherming is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft de beschermde soorten **overal** in Nederland bescherming.

In o.a. artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wet natuurbeschermingswet worden de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden weergegeven. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de ontheffing- of vrijstelling (zoals werken met een goedgekeurde gedragscode) hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied.

- **Beschermde soorten – met (Provinciale) vrijstelling:**
Voor deze soorten geldt een vrijstelling van een of meerdere verbodsbepalingen (zoals bijvoorbeeld het vangen van dieren en/of het vernielen van vaste verblijfsplaatsen. Voor deze soorten is derhalve in veel gevallen geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Wet natuurbescherming uitgaat.
Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft over het algemeen (en dus per Provincie verschillend) onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de woelrat, de egel, konijn, ree en vos, algemene amfibiesoorten, waaronder de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander.
- **Overige ‘nationaal beschermde’ soorten:**
Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer een mogelijkheid voor ontheffing, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en ‘doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort’.

Voor deze soorten is derhalve een ontheffing nodig of kan gewerkt worden met een goedgekeurde gedragscode. Soorten die vallen onder dit nationale beschermingsregime vallen betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals das, boomarter, algemene amfibieën en reptielen alpenwatersalamander, hazelworm, flora als schubvaren en bokkenorchis en vissoorten waaronder de grote modderkruiper. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

- **Habitatrichtlijnsoorten:**

Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de bever, otter, noordse woelmuis, verschillende amfibiesoorten waaronder rugstreeppad en kamsalamander.

- **Vogelrichtlijnsoorten:**

Alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling ook geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving.

De onderscheiden categorieën zijn:

Categorie 1: Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil);

Categorie 2: Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);

Categorie 3: Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk);

Categorie 4: Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil);

Categorie 5: Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: boerenzwaluw, groene specht en torenvalk).

Zorgplicht

Voor alle in het wild voorkomende plant- en diersoorten, dus ook voor onbeschermden en beschermden die zijn vrijgesteld geldt wel de ook 'algemene zorgplicht' (art. 1.11 Wet natuurbescherming). Deze zorgplicht houdt in dat initiatiefnemer passende maatregelen moet nemen om schade aan beschermden gebieden en in het wild voorkomend plant en diersoorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en diersoorten als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een locatie in die periode bouwrijp wordt gemaakt, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren of amfibieën die in winterslaap gaan. Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermden soorten worden waargenomen dienen maatregelen genomen te worden om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen of terreindelen af te zetten en het werk ter plaatse stil te leggen). Ecologische begeleiding kan hierin voorzien.